

Дъглас Кенеди „Моментът“

ДОКУМЕНТИТЕ ЗА РАЗВОДА ми бяха връчени тази сутрин. Не е най-доброто начало на деня. И макар предварително да знаех, че са ми изпратени, моментът, в който се озоваха в ръката ми, все пак ме разтърси. Защото пристигането им обявяваше: „Това е началото на края.“

Живеея в нещо като вила. Намира се на второстепенен път близо до град Еджком, щата Мейн. Къщурката е семпла: две спални, кабинет, отворено помещение с кухненски кът и дневна, варосани стени, лекьосано дюшеме. Купих я преди година, бях се видял с малко пари. Точно след смъртта на баща ми. Когато сърцето му отказа, той вече беше разорен, но застрахователната му полица от активните години работа беше валидна. Изплатиха ми триста хиляди долара. Тъй като бях единствено дете и единственият му жив роднина – майка ми си отиде от този свят преди години, – се оказах и единственият наследник. С баща ми не бяхме близки. Чувахме се веднъж седмично по телефона. Всяка година прекарвах по три дни в къщата му в Аризона, където доживяваше старините си. Освен това му изпращах всяка моя нова книга с пътеписи. Иначе отношенията ни бяха възможно най-умерени – загнездилата се преди години неловкост разруши усещането за лекота и близост помежду ни. Когато излетях за Финикс да организирам погребението и да затворя къщата, с мен се свърза местен адвокат. Уведоми ме, че се занимава със завещанието на татко, и се поинтересува дали съм наясно, че ще получа прилична сума от взаимоспомагателния фонд на застрахователна корпорация „Омаха“.

– Но татко е финансово притеснен от години – рекох на адвоката. – Защо не е осребрил полицата и не е живял от приходите?

– Уместен въпрос. Особено при положение че лично го посъветвах да направи точно това. Но старецът беше много вироглав, много горд.

– На мен ли го казвате – поклатих глава. – Веднъж пробвах да му пратя пари, макар и да не разполагах с кой знае какви средства. Върна ми чека.

– Виждал съм баща ви няколко пъти и винаги се хвалеше със сина си, известния писател.

– Чак пък известен.

– Нали имате издадени книги. Той много се гордеше с постигнатото от вас.

– Това е новина – признах и едва успях да преглътна сълзите си.

Татко никога не беше споменавал и дума за книгите ми.

– Мъжете от неговото поколение рядко успяват да изразят дори частица от онова, което чувстват – рече адвокатът. – Но баща ви явно е искал да ви остави наследство. Така че очаквайте следващите две-три седмици да получите триста хиляди долара.

На другия ден взех самолета, за да замина на изток. Вместо да се прибера в къщата в Кеймбридж, където живеех с жена си, докато се усетя, вече бях наел кола на летището в Лоугън и се бях насочил на север. Напуснах летището на свечеряване. Подкарах колата по магистрала 95. Три часа по-късно бях на път 1 в Мейн. Минах през град Уискасет, прекосих река Шийпскот и отбих към един мотел. Беше средата на януари. Живакът бе доста под нулата. Скорошен снеговалеж бе оцветил всичко в бяло и аз бях единственият гост.

– Какво ви води насам по това време на годината? – попита ме човекът на рецепцията.

– Нямам представа – отвърнах.

Цяла нощ не мигнах и изпих почти цялата бутилка бърбън, която бях прибрал в сака си. Призори подкарах отново наетата кола. Продължих на изток по тесен асфалтов път с две платна, който се виеше надолу по хълма и по някое време правеше огромна

дъга. След тази извивка се откриваше величествена гледка. Пред мен се ширна леден безкрай, трептящ в сини отблясъци; огромен закътан залив, опасан със заскрежени гори и захлупен с мъгла, стелеща се ниско над заледената вода. Набих спирачка и слязох. Духаше северен вятър. Брулеше лицето ми и лютеше на очите. Обаче слязох до брега. Оскъдното слънце се мъчеше да пръсне светлина над земята. Но силиците му не стигаха и заливът си оставаше обвит в дипли мъгла, така че изглеждаше и безплътен, и обитаван от духове. Въпреки кучешкия студ не можех да откъсна очи от призрачния пейзаж. Докато поредният силен порив на вятъра не ме принуди.

В този миг видях къщата. Беше построена на малък парцел над залива. Направата ѝ беше спартанска – едноетажна постройка, обшита със закалени от ветровете бели застъпващи се дъски. Алеята за коли беше пуста. Вътре не светеше. Затова пък отпред имаше табела „Продава се“. Извадих си бележника, записах името и телефонния номер на посредника от Уискасет, ангажиран с имота. Щеше ми се да я разгледам по-отблизо, но студът най-накрая ме върна в колата. Запалих двигателя и потеглих да търся закусвалня, където да хапна. Попаднах на една в покрайнините на града. След това намерих офиса на посредника на главната улица. Трийсет минути след като бях прекрачил прага на офиса му, бяхме в къщата.

– Трябва да ви предупредя, че мястото е доста семпло – подхвана той. – Но постройката е стабилна. И, естествено, е току до водата. Още по-хубавото е, че имотът е наследствен. На пазара е вече шестнайсет месеца и собствениците са готови да приемат всяко разумно предложение.

Оказа се прав. Къщата беше повече от примитивна. Но беше предвидена за зимни условия. И благодарение на татко можех да си позволя да платя исканата цена от двеста и двайсет хиляди долара. Веднага предложих сто осемдесет и пет. До обяд офертата ми беше приета. На другата сутрин със съдействието на посредника се срещнах с местен строителен предприемач, който се съгласи да ремонтира имота в рамките на останалия ми бюджет – шейсет хиляди долара. До вечерта на същия ден най-сетне се обадох у дома и се наложи да отговарям на куп въпроси от страна на жена ми Джан на тема защо съм изчезнал през последните седемдесет и два часа.

– Защото на връщане от погребението на баща ми купих къща.

Последвалата тишина се проточи доста и сега си давам сметка, че точно в този момент търпението на жена ми, разбираемо, се бе изчерпало.

– Моля те, кажи ми, че се шегуваш – прошепна тя.

Но не беше шега. Беше един вид декларация, при това с доста скрит смисъл в нея. И Джан разбра. Както и аз бях разбрал в мига, в който ѝ съобщих за тази необмислена покупка, че пукнатината помежду ни е извадена наяве.

Обаче не се отказах и купих къщата. Което на свой ред означаваше, че наистина искам нещата да поемат в тази посока. Но окончателният разкол не се случи още осем месеца. Бракът, особено двайсетгодишен, рядко завършва с взрив. По-скоро при него се наблюдават всички етапи, през които минава човек със смъртоносна болест: гняв, отричане, молба, пак гняв, пак отричане... макар че двамата така и не стигнахме до фазата „приемане“. Вместо това по време на един августовски уикенд, когато отидохме да видим ремонтираната къща, Джан реши да ми каже, че за нея този брак е приключил. И напусна града със следващия автобус. Не с взрив, а с... Потисната тъга.

Останах в къщата до края на лятото, само веднъж се върнах в дома ни в Кеймбридж – Джан беше заминала за уикенда, – за да си събера нещата (книги, документи и малкото дрехи, които притежавах). След което заминах на север. Не с взрив, а с...

Минаха месеци. Известно време не пътувах. Дъщеря ми Кандис идваше на гости за по един уикенд в месеца. Всеки втори вторник (тя така пожела) изминавах с колата

трийсетте минути път до нейния колеж в Брънзуик, за да я заведе на вечеря. Когато бяхме заедно, разговаряхме за уроците и приятелите ѝ, за книгата, върху която работя.

Но рядко споменавахме майка ѝ, всъщност случи се само веднъж, след Коледа, когато Кандис ме попита:

– Как я караш, татко?

– Горещо-долу – отговорих с ясното съзнание, че не съм особено словоохотлив.

– Трябва да си намериш някого.

– Не е толкова лесно в горите тилилейски на Мейн. Пък и ме чака книга за довършване.

– Мама винаги е казвала, че за теб книгите са приоритет.

– И ти ли така мислиш?

– И да, и не. Ти много пътуваше. Но когато си беше у дома, беше готин.

– Още ли съм готин?

– Сега си много по-готин – стисна ръката ми тя. – Но да не беше толкова самотен.

– Проклятието на писателя – отроних. – Налага се да си сам, трябва да се оставяш идеите да те погълнат и за най-близките ти хора това често е проблем. Не са виновни, нали?

– Веднъж мама ми каза, че никога не си я обичал, че сърцето ти е било другаде.

Изгледах я.

– Преди майка ти са ми се случвали и други неща. Но я обичах.

– Не винаги.

– Бяхме женени, а това означава много. И независимо от всичко бракът ни продължи двайсет години.

– Въпреки че сърцето ти е било другаде?

– Много питаш.

– Само защото отговаряш уклончиво.

– Миналото си остава в миналото.

– Ама хич не ти се иска да ми отговориш на този въпрос?

Усмихнах се на безценната си дъщеря и предложих да изпием по още една чаша вино.

– Имам въпрос, свързан с немския – продължи тя.

– Давай.

– Онзи ден в час превеждахме Мартин Лутер.

– Преподавателят ти да не е садист?

– Не, просто германец. Както и да е, докато четяхме афоризми на Лутер, попаднах на нещо, свързано с...

– С кого?

– С никого конкретно. Но не съм сигурна, че съм разбрала цитата правилно.

– И мислиш, че ще мога да ти помогна?

– Ти говориш немски, тате. Du sprichst die Sprache.

– Само на няколко чаши вино.

– Скромността е досадна, тате.

– Хайде, давай го тоя цитат.

– Wie bald „nicht jetzt“ „nie“ wird.

Не трепнах. Просто го преведох.

– Колко скоро „не сега“ се превръща в „никога“.

– Чудесен израз – прецени Кандис.

– Както всички велики цитати, казва някаква истина. Защо го запомни?

– Защото се притеснявам, че съм от типа хора „не сега“.

– В какъв смисъл?

– Не умея да живея в настоящето, не мога да изпитам щастие там, където съм в момента.

– Не съдиш ли себе си твърде строго?

– Едва ли. Защото знам, че и ти си такъв.

Wie bald „nicht jetzt“ „nie“ wird.

– Моментът... – повторих, все едно за пръв път произнасям тази дума – това е нещо много надценявано.

– Но е единственото, което имаме, нали така? Тази вечер, този разговор, този момент. Какво друго имаме?

– Миналото.

– Знаех си, че ще го кажеш... защото си обсебен от миналото. Присъства във всичките ти книги. Защо точно миналото, тате?

– Защото по него си личи настоящето.

И защото човек не може изцяло да се освободи от хватката му – така, както не може да се примири с тленността на живота. Като си представя само: бракът ми може би се разпаднаше от десет години и първият намек за край на играта навярно беше януарският ден миналата година, когато купих къщата в Мейн. Но фактически аз не бях приел категоричността на всичко това до заранта след вечерята с Кандис, когато на вратата на вилата се потропа в необичайно ранен час. Малцината съседи, които имам, вече бяха разбрали, че не съм по ранното ставане. Кое то ме превръща в изключение в тази част на Мейн, където хората стават има-няма час преди съмнало и девет сутринта си е направо обяд.

Аз обаче не се излюпвам преди пладне. Просто съм нощна птица. Обикновено сядам да пиша след десет вечерта и работя, общо взето, до три, после удрям едно-две нощни уискита, гледам някой стар филм или чета и в крайна сметка се добирам до леглото към пет. Живея в този ритъм от двайсет и седем години – откакто започнах да пиша; в началото на брака ни жена ми го намираше очарователен, но с течение на времето режимът ми се превърна в източник на отчаяние и безсилие за нея. „Между пътуванията ти и безкрайните ти работни нощи нямам живот с теб“, беше дежурното й оплакване, на което можех да отговоря единствено с: „Виноват.“ Сега, когато петдесетият рожден ден е зад гърба ми, съм се отдал на вампирския си ритъм на живот; редките случаи, в които съм виждал зората, са били нощите, когато ми е потръгвало писането и съм оставал буден до изгрев слънце.

Но в това януарско утро няколко силни, властни удара по вратата ме изтръгнаха от съня точно докато предпазливите лъчи на зимното слънце се прокрадваха по нощното небе. В първия объркан момент си помислих, че се нося в някакъв абсурден кафкиански сън, в който служители на неznайна злокобна държава са дошли да ме арестуват за неznайни престъпления на мисълта. После обаче се освестих. Погледнах часовника до леглото си и установих, че едва минава седем и половина. Блъскането се усили. Наистина някой удряше по вратата.

Измъкнах се от леглото, грабнах си халата и се заклатушках към входната врата. С отварянето видях на прага набит мъж с анорак и плетена шапка. Едната му ръка беше зад гърба. Изглеждаше сдържан и обиден.

– А, тука сте значи – рече той и от устата му излезе пара.

– Моля?

– Томас Несбит?

– Да...

Ръката му внезапно се стрелна иззад гърба – държеше голям пощенски плик. Като викториански учител, който налага дисциплина в час с помощта на линия, човекът плесна плика право в дланта на дясната ми ръка.

– Приемете доставката, господин Несбит – рече онзи.

После се обърна и се качи в колата си.

Останах на прага за няколко минути, без да обръщам внимание на студа. Продължих да се вирам в големия канцеларски плик и се опитвах да схвана случилото се. Щом усетих как пръстите ми изтръпват, бързо се прибрах в къщата. Седнах до масата в кухнята и отворих плика. Вътре намерих искова молба за развод, издадена от щата Масачусетс. Моето име, Томас Олдън Несбит, бе написано до името на съпругата ми Джан Роджърс Стафорд. Тя беше обозначена като ищец. Аз бях ответник. Преди погледът ми да успее да улови още нещо, избутах документа встрани. Преглътнах с усилие. Знаех си, че приближава. Но има огромна разлика между теорията и напечатаната черно на бяло пред теб груба действителност. Всеки развод, колкото и да е очакван, си остава ужасяващо признание за провал. Чувството за загуба, особено след двайсет години заедно, е неимоверно. И сега...

Този документ. В писмен вид.

Как да се освободим от нещо, което някога ни се е струвало толкова съществено?